ରାଧା ମୋହନ ଲାଲ

ବନାମ

ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ (ଜୟପୁର ଖଣ୍ଡପୀଠ)
ଫେବୃଆରୀ 11,2003

[ୱାଇ. କେ. ସଭରୱାଲ ଏବଂ ଏଚ. କେ. ସେମା, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା - ଅବମାନନାକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ଉଠାଇ ଆବେଦନ - ଅବମାନନାକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଃସର୍ତ୍ତ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା ଦାଖଲ - ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦୋଷସିଦ୍ଧି ଏବଂ ଦଣ୍ଡାଦେଶ — ଅପିଲରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଗଲା — ମାମଲାର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଅବମାନନାକାରୀ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ବାତିଲ କରାଗଲା ।

ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା - ଅବମାନନାକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବା ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ - ଅଧିବକ୍ତା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା ପାଇଁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ - ଅପିଲରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଗଲା : ମୁକ୍ତ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ନ୍ୟାୟପାଳିକା ବିରୋଧରେ ଭିତ୍ତିହୀନ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ଅଭିଯୋଗ କରିବାର ଅନୁମତି ଭାବେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ- ଅଧିବକ୍ତା କେବଳ ତାଙ୍କ ମହକିଲଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି କିମ୍ବା ସେବକ ନୁହନ୍ତି - ସେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବହନ କରନ୍ତି - ଦଣ୍ଡକୁ ପୂର୍ବରୁ ଭୋଗ କରାଯାଇଥିବା ଦଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହ୍ରାସ କରାଗଲା - ଜରିମାନା ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ବଜାୟ ରଖାଗଲା ।

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ପୁନଃ ନିରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନର ଶୁଣାଣି ସମୟରେ, ଅପିଲକାରୀ-ଅବମାନନାକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଆବେଦନରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ବିରୋଧରେ କରାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗମୂଳକ କଥନଗୁଡ଼ିକ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭର କାରଣ ହୋଇଥିଲା ।

ଅପିଲକାରୀ-ଅବମାନନାକାରୀ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଅଧିବକ୍ତା-ଅପିଲକାରୀ ଉଭୟଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା ପାଇଁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ 3 ମାସର ସାଧାରଣ କାରାଦଣ୍ଡ ଏବଂ ଜରିମାନାରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ପରେ, ଅପିଲକାରୀ ସତ୍ୟପାଠ ଦାଖଲ କରି ଏବଂ ଖୋଲା ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ବିରୋଧରେ କରାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ପାଇଁ ନିଃସର୍ତ୍ତ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ ।

ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଅପିଲରେ ଅପିଲକାରୀ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ଯେ, କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ଉଚିତ ଥିଲା, କାରଣ ଏହା ତାଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ଅନୁତାପର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଭୁଲ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ସଚେତନତାର ପ୍ରମାଣ ଅଟେ । ଅଧିବକ୍ତା-ଅବମାନନାକାରୀ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ଯେ, ସେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା କରିନଥିଲେ, କାରଣ ତାଙ୍କ ମହକିଲଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଥିଲା ।

ଅପିଲ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରି,ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି :

1. ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖିଲେ ପ୍ରତୀତ ହୁଏ ଯେ, ଯଦିଓ ଅପିଲକାରୀଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା ପାଇଁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯିବା ପରେ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତାଙ୍କୁ କାରାଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପରେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଇଛି, ତଥାପି ଉକ୍ତ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା ଆନ୍ତରିକ ବୋଲି ପ୍ରତୀତ ହୁଏ ଏବଂ ଏହା ଦଣ୍ଡରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତୀତ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଏଠାରେ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା ତାଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ଅନୁତାପ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଭୁଲ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ସଚେତନତାର ପ୍ରମାଣ ଅଟେ । ଯଦିଓ ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟକୁ ବଜାୟ ରଖାଯାଉଛି ଏବଂ ଏହା ଦର୍ଶାଯାଉଛି ଯେ, ଅପିଲକାରୀ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା କରିଥିଲେ, ତଥାପି କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ତାଙ୍କ ଉପରେ ଆରୋପିତ ଦଣ୍ଡକୁ ବାତିଲ କରାଯାଉଛି ।

ଏମ୍.ୱାଇ. ଶରୀଫ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ *ନାଗପୁର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଗଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ,* **[1955] 1 SCR 757 ମାମଲା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଛି ।**

2.1. ଯେଉଁ ଅଧିବକ୍ତାମାନେ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ କ୍ଷୁଣ୍ଣ କରୁଥିବା ବିଷୟବସ୍ତୁ ଥିବା ଆବେଦନ କିମ୍ବା ଲିଖିତ ବୟାନରେ ଦସ୍ତଖତ କରନ୍ତି, ଏବଂ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବାଧା ଦେବା

କିମ୍ବା ବିଳମ୍ବ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେଥିରେ ଥିବା ଅଭିଯୋଗ ପାଇଁ ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଆଧାର ରହିଛି କି ନାହିଁ, ତାହା ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ଭାବେ ନିଶ୍ଚିତ ନକରି ଏପରି କରନ୍ତି, ସେମାନେ ନିଜେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା ପାଇଁ ଦୋଷୀ ଅଟନ୍ତି । ଏବଂ ଏପରି ଆବେଦନରେ କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ନେବା ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କର ତାଙ୍କ ମହକିଲ ପ୍ରତି କୌଣସି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ; ବରଂ ଏପରି ପ୍ରକୃତିର ଅଭିଯୋଗ ଏହିପରି ଆବେଦନରେ କରିବାରୁ ବିରତ ରହିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ମହକିଲଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେବା ହେଉଛି ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ଏମ୍.ୱାଇ. ଶରୀଫ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ *ନାଗପୁର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଗଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, [1955] 1 SCR* 757 ମାମଲାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଛି ।

2.2. ମୁକ୍ତ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ନ୍ୟାୟପାଳିକା ବିରୋଧରେ ଭିତ୍ତିହୀନ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ଅଭିଯୋଗ କରିବାର ଅଧିକାର ଭାବେ ସମାନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଏହାକୁ ଏପରି ଅଭିଯୋଗ କରିବାର ଅନୁମତି ଭାବେ ବୁଝାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । କରାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅବମାନନାଜନକ ଥିଲା । ଏହାର ପରିଣାମ ହେଉଛି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଗରିମା ଏବଂ କ୍ଷମତାକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ଏବଂ ନ୍ୟାୟର ମହିମା ପ୍ରତି ଏକ ଅପମାନ ।

ଶମ୍ଶେର ସିଂହ ବେଦୀ ବନାମ *ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ,* **[1996] 7 SCC 99** ମାମଲାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଛି ।

3. ତିନି ମାସର ସାଧାରଣ କାରାଦଣ୍ଡକୁ ଅପିଲକାରୀ ପୂର୍ବରୁ ଯେତିକି ଦଣ୍ଡ ଭୋଗ କରିଛନ୍ତି ସେତିକି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହ୍ରାସ କରିବା ଦ୍ୱାରା, ଜରିମାନା ଏବଂ ଜରିମାନା ପ୍ରଦାନରେ ବିଫଳ ହେଲେ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବା କାରାଦଣ୍ଡକୁ ବଜାୟ ରଖି, ଦଣ୍ଡର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ହେବ ।

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 445/1993

ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ଜୟପୁର ବେଞ୍ଚ, ଜୟପୁରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା D.B. Crl. Contempt Petition No. 3184 of 1991 ରେ 31.3.1993 ତାରିଖରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ସହିତ

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 449/1993

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ଜଗଦୀପ ଧନକର, ସୁଶୀଲ ବଲୱାଡା ଏବଂ ଅରୁଣେଶ୍ୱର ଗୁପ୍ତା ଆବେଦନ କରିଥିଲେ ।

Crl. Appeal No. 449/1993 ରେ ଆବେଦନକାରୀ ନିଜେ ମାମଲା ପରିଚାଳନା କରିଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ବିଜୟ ବହୁଗୁଣା, ରଞ୍ଜି ଥୋମାସ୍, ଶ୍ରୀମତୀ ଭାରତୀ ଉପାଧ୍ୟାୟ, ଡି.କେ. ଠାକୁର, ସି.ଭି.ଏନ୍. ରଘୁପତି ଏବଂ ଜି. ପ୍ରକାଶ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ **ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ୱାଇ.କେ. ସବରୱାଲଙ୍କ** ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି। ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶ ତାରିଖ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ, 1993 ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ନିଷ୍କର୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି ଯେ, ଅପିଲକାରୀ ରାଧା ମୋହନ ଲାଲ (ଅପରାଧିକ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 445/93) ଏବଂ ତାଙ୍କର ଅଧିବକ୍ତା ଅପିଲକାରୀ ସୁଆଲାଲ ଯାଦବ (ଅପରାଧିକ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 449/93) ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା କରିଛନ୍ତି । ଉଭୟଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ 3 ମାସର ସାଧାରଣ କାରାଦଣ୍ଡ ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଉପରେ 1,000 ଟଙ୍କା ଜରିମାନା ଆରୋପ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଜରିମାନା ପ୍ରଦାନରେ ବିଫଳ ହେଲେ ଅତିରିକ୍ତ 15 ଦିନର ସାଧାରଣ କାରାଦଣ୍ଡ ଭୋଗ କରିବାକୁ ଆଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ।

"ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା କାର୍ଯ୍ୟବାହୀ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଏବଂ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନର ଆଧାର ହେଉଛି 18th September, 1991 ତାରିଖର ଆବେଦନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 4 ରେ କରାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ, ଯାହା ବିଜ୍ଞ ଏକକ ବିଚାରପୀଠ ସମ୍ମୁଖରେ ଏକ ସିଭିଲ୍ ପୁନଃ ନିରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନରେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଯାହା ଉକ୍ତ ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲା ।" ଉକ୍ତ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 4ଟି ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା:

> "ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ନିମ୍ନସ୍ୱାକ୍ଷରକାରୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ମହକିଲ—ଶ୍ରୀ ରାଧା ମୋହନ ଲାଲ ଭାକିଲ, ଜୟପୁର ନଗର ପରିଷଦର ପୂର୍ବତନ ଅଧକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅବଗତ କରାଯାଇଛି ଯେ, ସେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରତି-ଆବେଦନକାରୀମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ମାନ୍ୟବର ଶ୍ରୀ ଆର୍.ଏସ୍. କେଜରିୱାଲଙ୍କ ବିରୋଧରେ ମାନ୍ୟବର ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ନିକଟରେ ଏକ ଲିଖିତ ଅଭିଯୋଗ ଦାଖଲ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଅନୁରୋଧ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଉପରୋକ୍ତ ପୁନଃ ନିରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନକୁ ଏପରି ଏକ ବିଚାରପୀଠ ସମ୍ମୁଖରେ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରାଯାଉ, ଯେଉଁ ବିଚାରପୀଠରେ ସଦସ୍ୟ ମାନ୍ୟବର ଶ୍ରୀ ଆର୍.ଏସ୍. କେଜରିୱାଲ ନୁହନ୍ତି, କାରଣ

ସେମାନଙ୍କର ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ଆଧାରରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାର କାରଣ ରହିଛି ଯେ, ଏହି ବିଚାରପୀଠରୁ ନିରପେକ୍ଷ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ନାହିଁ ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାର ଅସାଧାରଣ ଏବଂ ବିଶେଷ ପରିସ୍ଥିତି ଓ ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଉପରୋକ୍ତ ପୁନଃ ନିରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନକୁ ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି କେଜରିୱାଲଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ନଥିବା ଏକ ବିଚାରପୀଠ ସମ୍ମୁଖରେ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉ, କାରଣ ପ୍ରତି-ଆବେଦନକାରୀମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟ କାରଣବଶତଃ ଏହି ବିଚାରପୀଠ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇଛନ୍ତି ।"

ଯଦି ଉପରୋକ୍ତ ପୁନଃ ନିରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନକୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିଚାରପୀଠ ସମ୍ମୁଖରେ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆ ନଯାଏ, ତେବେ ଏହି ମାମଲାର ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ପାଇଁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଶ୍ରୟ ନେବା ନିମନ୍ତେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସମୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉ ।

ପୁନଃ ନିରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନଟି ଏକ ଦେୱାନୀ ମକଦ୍ଦମାରେ ପାରିତ ହୋଇଥିବା ଏକ ଅନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ଆଦେଶରୁ ଉଦ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ଦେୱାନୀ ମକଦ୍ଦମାଟି ଅପିଲକାରୀ ରାଧା ମୋହନ ଲାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଚାରିଜଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱମୂଳକ କ୍ଷମତାରେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଯେ, ମକଦ୍ଦମାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଥିବା ମନ୍ଦିରକୁ ଯାତାୟାତ ରାସ୍ତା ରାଜସ୍ଥାନ କ୍ରୀଡ଼ା ପରିଷଦ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଅତିକ୍ରମଣର ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ନ ହେଉ । ସେମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ପାରିତ ହୋଇଥିବା ଅନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ଆଦେଶକୁ ପୁନଃ ନିରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନରେ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା । ଦାବି କରାଯାଇଛି ଯେ, 13th September, 1991 ତାରିଖରେ ଯୁକ୍ତିତର୍କ ଶୁଣାଣି ସମୟରେ ବିଜ୍ଞ ଏକକ ବିଚାରପୀଠଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା କେତେକ ମନ୍ତବ୍ୟର ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ ପ୍ରାୟ 50 ଜଣ ବରିଷ୍ଠ ନାଗରିକ ମାନ୍ୟବର ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରି ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ ଯେ, ଉକ୍ତ ଆବେଦନର ଶୁଣାଣି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଉ । 18th September, 1991 ତାରିଖରେ, ଯେତେବେଳେ ମାମଲାଟି ବିଜ୍ଞ ଏକକ ବିଚାରପୀଠଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ ମାନ୍ୟବର ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରାଯାଇଥିବା କଥା ଜଣାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ 18th September, 1991 ତାରିଖର ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା । ପରିଶେଷରେ, ଆବେଦନରେ କରାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକ ଆଧାରରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ

ଅବମାନନା କାର୍ଯ୍ୟବାହୀ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ଭାବରେ ଅପିଲକାରୀମାନଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନାରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଅପିଲକାରୀ ସୁଆଲାଲ ଯାଦବ, ପୁନଃ ନିରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା ଆବେଦନ—ଉଭୟରେ ରାଧା ମୋହନ ଲାଲଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଅଧିବକ୍ତା ଥିଲେ ।

ଯେତେବେଳେ ଅପରାଧିକ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 445/1993 ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ 3rd June, 1993 ତାରିଖରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଅପିଲକାରୀ ରାଧା ମୋହନ ଲାଲ ତାଙ୍କ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କୁ ଏକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ସେ ଏକ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ସତ୍ୟପାଠ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀ ଆର୍.ଏସ୍. କେଜରିୱାଲଙ୍କ ବିରୋଧରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ପାଇଁ ଏକ ନିଃସର୍ତ୍ତ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା ଦାଖଲ କରିବେ ଏବଂ ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଖୋଲା ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଉକ୍ତ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା ଜଣାଇବେ । ଉକ୍ତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଉପରେ ସ୍ଥଗିତାଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । 3rd June, 1993 ତାରିଖର ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ, ଅପିଲକାରୀ 9th June, 1993 ତାରିଖରେ ତାଙ୍କର ସତ୍ୟପାଠ ଦାଖଲ କରି, ବିଚାରାଧୀନ ପୁନଃ ନିରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନରେ ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀ ଆର୍.ଏସ୍. କେଜରିୱାଲଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି ବିବୃତ୍ତି କିମ୍ବା ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି ତର୍କ ପାଇଁ ନିଃସର୍ତ୍ତ ଏବଂ ବିନା କୌଣସି ସର୍ତ୍ତରେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ପ୍ରତୀତ ହୁଏ ଯେ, ଅପିଲକାରୀ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଅନୁଯାୟୀ ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀ ଆର୍.ଏସ୍. କେଜରିୱାଲଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ମଧ୍ୟ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀ ଜଗଦୀପ ଧନଖଡ଼ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱଷ୍ଟଭାବେ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ଭାବରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ରାଧା ମୋହନ ଲାଲଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଯଥାର୍ଥ ବୋଲି ପ୍ରତିପାଦନ କରିବାକୁ କୌଣସି ପ୍ରୟାସ କରିନାହାନ୍ତି । ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତା କେବଳ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି । ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ ଦାଖଲ କରନ୍ତି ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଖରେ ଜଣେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଏବଂ ୱାକିଲ୍ (ଜଣେ ଓକିଲ) ତଥା ଜୟପୁର ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ପରିଷଦର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ହେବାର ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପରିଚୟ ରହିଛି । ଏହା ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ଯେ, ଅପିଲକାରୀ 82 ବର୍ଷ ବୟସ୍କ ଜଣେ ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ସେ ଗୁରୁତର ହୃଦ୍‌ରୋଗରେ ପୀଡ଼ିତ । ଚିକିତ୍ସକଙ୍କ ପରାମର୍ଶ

ଅନୁଯାୟୀ, ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ତାଙ୍କର ଚଳପ୍ରଚଳ ତାଙ୍କ କୋଠରୀ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ରହିଛି । ଅପିଲକାରୀ ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ନାଗରିକ ଏବଂ ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର କୌଣସି ଦୁର୍ଭାବନା ନଥିଲା । ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଛି ଯେ, ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ଦୀର୍ଘ ଏବଂ ଗୌରବମୟ କାର୍ଯ୍ୟଜୀବନରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଘଟଣାଟି କେବଳ ଏକ କ୍ଷଣିକ ବିଚ୍ୟୁତିର ପରିଣାମ ଥିଲା, ଯାହା ନା ଚିନ୍ତାପୂର୍ବକ କରାଯାଇଥିଲା, ନା କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପ୍ରଣୋଦିତ ଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ଯେ, ମାମଲାଟି ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିବା ପରେ, ଶୁଣାଣି ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଅପିଲକାରୀ ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତ ଭାବେ ବିନା କୌଣସି ସର୍ତ୍ତରେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଖୋଲା ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ମଧ୍ୟ ନିଃସର୍ତ୍ତ ଏବଂ ବିନା ସର୍ତ୍ତରେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ, ଏବଂ 1993 ମସିହାର ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳୀନ ଛୁଟି ପରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପୁନଃ ଖୋଲିବା ମାତ୍ରେ ସେ ତାହା କରିଥିଲେ ।

ଉପରୋକ୍ତ ତଥ୍ୟ ଓ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖିଲେ, ଏହା ପ୍ରତୀତ ହୁଏ ଯେ, ଯଦିଓ ଅପିଲକାରୀ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନାରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ପରେ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତାଙ୍କ ଉପରେ କାରାଦଣ୍ଡ ଆରୋପ କରିବା ପରେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ, ତଥାପି ସେହି କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା ଆନ୍ତରିକ ବୋଲି ପ୍ରତୀତ ହେଉଛି ଏବଂ ତାହା ଦଣ୍ଡରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯାଇଥିବା ବୋଲି ମନେ ହେଉନାହିଁ । ଶ୍ରୀ ଧନଖଡ଼ଙ୍କ ଏହି ଉପସ୍ଥାପନକୁ ଆମେ ଗ୍ରହଣ କରୁଛୁ ଯେ, ଏଠାରେ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ଅନୁତାପର ପ୍ରମାଣ ହେବା ସହିତ, ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଭୁଲ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ସଚେତନତାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ଅଟେ । ଏମ୍.ୱାଇ. ଶରିଫ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣ ବନାମ ନାଗପୁର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଗଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ମାମଲାରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ସାମ୍ବିଧାନିକ ବିଚାରପୀଠ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ଉପରୋକ୍ତ ବିଚାରକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଅପିଲକାରୀ ରାଧା ମୋହନ ଲାଲ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା କରିଥିବା ଦର୍ଶାଇ ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟକୁ ଆମେ ବଜାୟ ରଖୁଛୁ; କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି, ତାଙ୍କ ଉପରେ ଆରୋପ କରାଯାଇଥିବା ସରଳ କାରାଦଣ୍ଡ ଏବଂ ଜୋରିମାନା ଉଭୟକୁ ଆମେ ରଦ୍ଦ କରୁଛୁ ।

ତେବେ, ଅପିଲକାରୀ ସୁଆଲାଲ ଯାଦବଙ୍କ ମାମଲା ଭିନ୍ନ ପ୍ରକୃତିର ଅଟେ । ସେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଯେପରି ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିଥିଲେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ସମାନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିଆସିଛନ୍ତି । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ, ସେ ଏହି ଭ୍ରାନ୍ତ ଧାରଣାରେ ରହିଛନ୍ତି ଯେ, ତାଙ୍କ ମହକିଲଙ୍କଠାରୁ ଯେଉଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଆନ୍ତି, ତାହାକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ କହିବା ଓ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା କେବଳ ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏକ ସାମ୍ବିଧାନିକ ଦାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ଅଟେ । ସେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ଯେ, କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିବା କିମ୍ବା ନ ରଖିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ରହିଛି । ସେ ଏହି ଅଭିଯୋଗ ମଧ୍ୟ ଉଠାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି ଯେ, ସମାନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଥିବା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟବାହୀ ନ କରାଯାଇ କେବଳ ରାଧା ମୋହନ ଲାଲଙ୍କୁ ବାଛି ନିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେହିପରି ଅନ୍ୟ ଅଧିବକ୍ତାମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ନୁହେଁ, କେବଳ ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା କାର୍ଯ୍ୟବାହୀ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଉପସ୍ଥାପନଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ ଏବଂ ଆଇନଗତ ଭାବେ ଅସ୍ଥାୟୀ । ଆମେ ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛୁ ଯେ, ରାଧା ମୋହନ ଲାଲ ତାଙ୍କର ଭୁଲକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରି, ମାମଲାଟି ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଶୁଣାଣି ହେବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ନିଃସର୍ତ୍ତ ଏବଂ ବିନା କୌଣସି ସର୍ତ୍ତରେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ସେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଜ୍ଞ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଖୋଲା ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ମଧ୍ୟ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ଉକ୍ତ ଆବେଦନରେ କେବଳ ରାଧା ମୋହନ ଲାଲ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନର ଏହି ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ସ୍ୱାକ୍ଷର ଥିଲା । ତେଣୁ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ କାହିଁକି କାର୍ଯ୍ୟବାହୀ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇନଥିଲା ବୋଲି ଉଠାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗରେ କୌଣସି ସାରବତ୍ତା ନାହିଁ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ମଧ୍ୟ, ଏପରି ଉପସ୍ଥାପନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଭିତ୍ତିହୀନ ଏବଂ ଅନୁଚିତ । ଏହା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଜନକ ଯେ, ଆଇନ ବୃତ୍ତିରେ ଦୀର୍ଘ ବର୍ଷ ଅତିବାହିତ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଅପିଲକାରୀ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଭ୍ରାନ୍ତ ଧାରଣାରେ ଅଟଳ ରହିଛନ୍ତି ଯେ, ଆଇନଜୀବୀ ସଂଘର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କର କୌଣସି ଦାୟିତ୍ୱ ନଥାଇ ସେମାନଙ୍କ ମହକିଲ ଯାହା କହିବାକୁ କୁହନ୍ତି, ତାହା ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ କହିବା ସେମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ; ଯେତେବେଳେ ଏହାର ବିପରୀତ ଆଇନଗତ ସ୍ଥିତି ସୁସ୍ଥିର ଭାବେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇସାରିଛି ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ଶରିଫଙ୍କ ମାମଲାରେ, ସାମ୍ବିଧାନିକ ବିଚାରପୀଠ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ, ଆଇନଜୀବୀ ସଂଘର ଏକ ବର୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଏହି ଭ୍ରାନ୍ତ ଧାରଣାକୁ ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ଦୃଢ଼ ଘୋଷଣା ମାଧ୍ୟମରେ ମୂଳୋତ୍ପାଟନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଏହାକୁ ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ଜଣାଇ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ ଯେ, ଯେଉଁ ଅଧିବକ୍ତାମାନେ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବାଧା ଦେବା କିମ୍ବା ବିଳମ୍ବିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ,

ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ କଳଙ୍କିତ କରୁଥିବା ବିଷୟବସ୍ତୁ ଥିବା ଆବେଦନ କିମ୍ବା ତର୍କରେ, ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରଥମଦୃଷ୍ଟ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଆଧାର ରହିଛି କି ନାହିଁ ବୋଲି ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ଭାବେ ନିଜେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହୋଇ ସେଥିରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରନ୍ତି, ସେମାନେ ନିଜେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନାରେ ଦୋଷୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏପରି ଆବେଦନରେ କୌଣସି ରୁଚି ନେବା କିମ୍ବା ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସମର୍ଥନ କରିବା ଜଣେ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କର ତାଙ୍କ ମହକିଲଙ୍କ ପ୍ରତି କୌଣସି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ; ବରଂ ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି ତାଙ୍କ ମହକିଲଙ୍କୁ ଏପରି ପ୍ରକୃତିର ଅଭିଯୋଗ ଏପରି ଆବେଦନରେ କରିବାରୁ ବିରତ ରହିବା ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ଦେବା । ଶରିଫଙ୍କ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାମଲାରେ ଏହି ଆଶା ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଦେଶର କୌଣସି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଅଧିବକ୍ତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏପରି ଆଚରଣର ପୁନରାବୃତ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ଏବଂ ଏପରି ପ୍ରକୃତିର ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ମାମଲାର ପୁନର୍ବାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ 50 ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଆଶା ପୂରଣ ହୋଇନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ସୁଆଲାଲ ଯାଦବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପିତ ମତାନୁସାରେ ବାକ୍ ଓ ମତ ପ୍ରକାଶର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ନ୍ୟାୟପାଳିକା ବିରୋଧରେ ଭିତ୍ତିହୀନ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ଅଭିଯୋଗ କରିବାର ଅବାଧ ଅନୁମତି ସହିତ ସମକକ୍ଷ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଏହା ସହିତ ଗୋଳାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । କରାଯାଇଥିବା ଆରୋପଟି ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନାଜନକ ଥିଲା । ଏହାର ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଓ ପ୍ରାଧିକାର କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୁଏ ଏବଂ ନ୍ୟାୟର ମହିମା ପ୍ରତି ଏହା ଏକ ଅପମାନ ସ୍ୱରୂପ ।

ଶମ୍ଶେର ସିଂହ ବେଦୀ ବନାମ *ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମାମଲାରେ, ଏହି* ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ, ଜଣେ ଅଧିବକ୍ତା କେବଳ ସେ ବୃତ୍ତିଗତ କ୍ଷମତାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ, ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ ଏକ କଳଙ୍କଜନକ ନୋଟିସ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଜଣେ ଅଧିବକ୍ତା କେବଳ ତାଙ୍କ ମହକିଲଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି କିମ୍ବା ସେବକ ନୁହନ୍ତି । ସେ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଜଣେ ଅଧିକାରୀ ଅଟନ୍ତି । ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରହିଛି । ଜଣେ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କର ଏପରି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତର କିଛି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ, ଯଦି ସେହି କାର୍ଯ୍ୟ ଆଇନର ପ୍ରଶାସନରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରେ, ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରେ କିମ୍ବା ତାହାକୁ ବାରଣ କରେ, ଅଥବା ଆଇନର ଏପରି ପ୍ରଶାସନ ପ୍ରତି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦିଏ । *ଏମ୍. ବି. ସାଙ୍ଘୀ,*

ଅଧିବକ୍ତା ବନାମ *ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା* ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ମାମଲାରେ, ଜଣେ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଏକ ଆଦେଶ ବିରୋଧରେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଅପରାଧିକ ଅପିଲର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବା ସମୟରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିମ୍ନରୂପ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ:

"ଯେଉଁ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ନିଜ ଇଚ୍ଛିତ ଆଦେଶ ପାଇବାରେ ବିଫଳ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନ୍ୟାୟିକ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କର ସୁନାମକୁ କଳଙ୍କିତ କରିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦିନକୁ ଦିନ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ ଆସିଯାଇଛି ଯେ, ଏହି ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ କଠୋର ଭାବେ ଦମନ କରାଯାଉ । ଏବଂ, ଯେତେବେଳେ ଆଇନ ବୃତ୍ତିର ଜଣେ ସଦସ୍ୟ ଜଣେ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ ଭୟଭୀତ କରି ନିଜ ଚାପରେ ନତି ସ୍ୱୀକାର କରାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏପରି ନୀଚସ୍ତରୀୟ କୌଶଳର ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି, ତାହା ଆହୁରି ଅଧିକ ଦୁଃଖଦାୟକ । ଯେତେବେଳେ ନ୍ୟାୟପାଳିକାକୁ କଳଙ୍କିତ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ପ୍ରୟାସ କରାଯାଏ, ଯାହା ମକଦ୍ଦମାକାରୀ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ନ୍ୟାୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତି ଥିବା ବିଶ୍ୱାସକୁ ଡଗମଗାଇ ଦିଏ, ସେତେବେଳେ ସେଥିରୁ ହେଉଥିବା କ୍ଷତି କେବଳ ସମ୍ପୃକ୍ତ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କର ସୁନାମ ପ୍ରତି ସୀମିତ ରହେ ନାହିଁ, ବରଂ ସମଗ୍ର ନ୍ୟାୟପାଳିକାର ସୁନାମ ମଧ୍ୟ କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୁଏ । ପର୍ଦ୍ଦାଫାସ ଧମକ, ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ଆଚରଣ, ଅସମ୍ମାନଜନକ ଭାଷାର ପ୍ରୟୋଗ ଏବଂ କେତେକ ସମୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲା ପରି ସ୍ପଷ୍ଟ ନିନ୍ଦାତ୍ମକ ଆକ୍ରମଣ, ଅନେକ ସମୟରେ ଇଚ୍ଛାକୃତ ଭାବେ ଜଣେ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ ନିଜ ଅଧୀନ କରି ଇଚ୍ଛିତ ଆଦେଶ ହାସଲ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ ।" ଏପରି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ସମ୍ପୃକ୍ତ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ନୁହେଁ, ବରଂ ସମଗ୍ର ସଂସ୍ଥାର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରୁଥିବା ବୃହତ୍ତର ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ଥାପନ କରେ । ଆମର ନ୍ୟାୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଭିତ୍ତି, ଯାହା ଏହାକୁ ପରିଚାଳନା କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ନିରପେକ୍ଷତା ଉପରେ ଆଧାରିତ, ଯଦି ଦଣ୍ଡର ଭୟ ବିନା ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟିକ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅବମାନନାକାରୀ ଓ ଅପମାନଜନକ ଟିପ୍ପଣୀ କରାଯାଏ, ତେବେ ସେହି ଭିତ୍ତି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯିବ । ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ ଯେ, ଆମେ ଏହା ଅନୁଭବ କରିବା ଉଚିତ ଯେ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୂଲ୍ୟବାନ ନ୍ୟାୟିକ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ କେବଳ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ କିମ୍ବା ବିଧାନମଣ୍ଡଳଠାରୁ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଂଶ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କଠାରୁ ମଧ୍ୟ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବାକୁ ହେବ । ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ନ୍ୟାୟପାଳିକା ଯେକୌଣସି ସ୍ୱାଧୀନ ସମାଜ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ନ୍ୟାୟିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଏକ ରାତିରେ ହାସଲ ହୋଇନଥିଲା । ଯେହେତୁ ଆମେ ଏହି ଧାରଣାକୁ ବ୍ରିଟିଶମାନଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ପାଇଛୁ, ତେଣୁ ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହେବ ନାହିଁ ଯେ, କମନ୍ ପ୍ଲିଜ୍‌ର ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସାର୍ ଏଡୱାର୍ଡ କୋକ୍

ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅନେକ ଦୃଢ଼ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ସମ୍ପନ୍ନ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିମାନେ ନ୍ୟାୟିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଁ ରାଜମୁକୁଟ ଓ ସଂସଦ ସହିତ ଯେଉଁ ସଂଘର୍ଷ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା, ତାହା ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବିପଦକୁ ଅଣଦେଖା କରି କରିଥିଲେ । ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ପରି ଆଇନ ବୃତ୍ତିର ଜଣେ ସଦସ୍ୟ, ଯିଏ ଏହି ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଜ୍ଞାନ ରଖିବା ଉଚିତ, ସାମାନ୍ୟ ଲାଭ ହାସଲ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୂଲ୍ୟବାନ ନ୍ୟାୟିକ ସ୍ୱାଧୀନତାର ଧାରଣାକୁ ଏତେ ହାଲୁକା ଭାବେ ଅବମାନନା କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଏହା ନ୍ୟାୟିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଁ ସଂଘର୍ଷ କରିଥିବା ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଏବଂ ସ୍ୱୟଂ ଏହି ସଂସ୍ଥା ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ସମ୍ମାନର ଅଭାବକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ । ଯଦି ଆମେ ନ୍ୟାୟପାଳିକାର ସ୍ୱାଧୀନତା ଉପରେ ଅନାବଶ୍ୟକ ଆକ୍ରମଣରୁ ତାହାର ସୁନାମକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବା ପାଇଁ ସତର୍କ ନ ରହୁ, ତେବେ ସେମାନଙ୍କର ତ୍ୟାଗ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯିବ ।"

ଅଧିବକ୍ତାମାନଙ୍କର ଅଧିକାର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଏବଂ ସୁସ୍ଥିର ଆଇନଗତ ସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଆମେ କୌଣସି ଦ୍ୱିଧା ବିନା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଏହି ନିଷ୍କର୍ଷକୁ ବଜାୟ ରଖୁଛୁ ଯେ, ଅପିଲକାରୀ ସୁଆଲାଲ ଯାଦବ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା କରିଥିଲେ। ତାଙ୍କୁ 3 ମାସର ସରଳ କାରାଦଣ୍ଡ ଏବଂ Rs. 1,000 ଜୋରିମାନାରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଜୋରିମାନା ପ୍ରଦାନରେ ବିଫଳ ହେଲେ ଆହୁରି 15 ଦିନର ସରଳ କାରାଦଣ୍ଡ ଭୋଗ କରିବାକୁ ହେବ । କାହାକୁ ଦଣ୍ଡିତ କରିବା, ବିଶେଷକରି ଆଇନ ବୃତ୍ତିର ଜଣେ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅବମାନନା ପାଇଁ ଦଣ୍ଡିତ କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖଦାୟକ; କିନ୍ତୁ ନ୍ୟାୟର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ କରିବା ପାଇଁ, ଚରମ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏପରି କରିବା ନ୍ୟାୟାଳୟର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହୋଇଯାଏ । ସାଧାରଣତଃ, ଉପରୋକ୍ତ ଉଲ୍ଲେଖିତ ମାମଲାର ତଥ୍ୟାବଳୀକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ବୟସ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାରଣ ନ ଥିଲେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆରୋପିତ ଦଣ୍ଡରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ଆମେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନିଚ୍ଛୁକ ହୋଇଥାନ୍ତୁ । ସେ ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ନାଗରିକ । ତାଙ୍କ ବୟସ 81 ବର୍ଷ । ଆମକୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରାୟ ସକ୍ରିୟ ଭାବେ ଆଇନ ବୃତ୍ତିରେ ନାହାନ୍ତି । କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ସେ ଇତିମଧ୍ୟରେ 1 ଦିନର କାରାବାସ ଭୋଗ କରିସାରିଛନ୍ତି । ସେ ବେପରୁଆ ଆଚରଣ କରିଥିବା ଏବଂ ନିଜ ଆଭିମୁଖ୍ୟରେ ଅଟଳ ରହିଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଆମର ମତ ହେଉଛି ଯେ, ଅପିଲକାରୀଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା 3 ମାସର ସରଳ କାରାଦଣ୍ଡକୁ ସେ ଇତିମଧ୍ୟରେ ଯେତିକି କାରାବାସ ଭୋଗ କରିସାରିଛନ୍ତି ସେତିକିକୁ ହ୍ରାସ କରାଗଲେ ଦଣ୍ଡର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ହେବ । ତେବେ, ଜୋରିମାନା ଏବଂ ଜୋରିମାନା ପ୍ରଦାନରେ ବିଫଳ ହେଲେ ଭୋଗ କରିବାକୁ ଥିବା କାରାଦଣ୍ଡକୁ ବଜାୟ ରଖାଯାଉଛି । ଏବେ ବିଚାର କରାଯିବାକୁ ଥିବା ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ଦଣ୍ଡ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ

। ଅତଏବ, ଅପରାଧିକ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 445/1993 ଏବଂ 449/1993 ଉପରୋକ୍ତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ପରିସମାପ୍ତ କରାଯାଉଛି ।

କେ. କେ. ଟି ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:
ତପସ୍ୱିନୀ ବିଶ୍ୱାଳ, ଅନୁବାଦିକା,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ,କଟକ ।